

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره نود و هفتم - ۸ تا ۱۴ خرداد ۱۴۰۱

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۵ خرداد ۱۴۰۱

۹۷

بنام خداوند جان و آفرینش

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره نود و هفتم - ۸ تا ۱۴ خرداد ۱۴۰۱

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۹۷

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۵ خرداد ۱۴۰۱

فهرست مطالب

- درآمد: حادثه ریزش ساختمان متروپل و تعارض منافع سازمانی ۳
- مشروح اخبار، گزارش‌ها و تحلیل‌های هفته ۷
- ❖ ❖ تعارض منافع خوره جان نهادها و نظام حاکمیتی شده است ۷
- ❖ ❖ با رد صلاحیت افراد نمی‌توان در زمینه تعارض منافع جواب گرفت ۷
- ❖ ❖ تعارض منافع شهرداری‌ها در مدیریت پسماند، بی‌رونقی کسب‌وکار خصوصی ۸
- ❖ ❖ بخشنامه تعارض منافع محل به کارگیری نیروهای با تحصیلات عالی است ۸
- ❖ ❖ راهکار حقوقی رفع تعارض منافع در اجرای مقررات حفاظت محیط زیست ۹
- ❖ ❖ دخالت نمایندگان در انتصاب مدیران، تعارض منافع ایجاد می‌کند ۹
- ❖ ❖ حل تعارض منافع برای بهبود ساخت و ساز در کشور ۱۰
- ❖ ❖ تعارض منافع منشاء دخالت نمایندگان در انتصابات مدیران است ۱۰
- ❖ ❖ حادثه متروپل نتیجه وجود تعارض منافع در تصمیمات است ۱۱
- ❖ ❖ تعارض منافع شهرداری آبادان در ساختمان متروپل دخیل بوده است ۱۱
- ❖ ❖ احداث کارخانه فولاد در منطقه بحرانی خرامه فارس: تعارض منافع در کار است ۱۲
- ❖ ❖ ابراز نگرانی از تعارض منافع ناظران کشتارگاه‌ها ۱۲
- ❖ ❖ قبل از طرح موضوع تعارض منافع، به حرف متخصصان هر حوزه گوش کنیم ۱۳
- ❖ ❖ رگولاتور حوزه رسانه نباید تضاد منافع داشته باشد ۱۳
- ❖ ❖ بین بخش سلامت و صنایع دخانیات کشور تضاد منافع وجود دارد ۱۴
- ❖ ❖ اعضای هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس تعارض منافع دارند ۱۴
- ❖ ❖ مهمترین درس از ریزش متروپل ضرورت مقابله با تعارض منافع است ۱۵
- ❖ ❖ در تضاد منافع دولت و شهرداری، منافع شهرداری‌ها نادیده گرفته می‌شود ۱۵
- ❖ ❖ تعارض منافع در داوری سرمایه‌گذاری بین‌المللی ۱۶
- تحلیل فضای مجازی: مردم؛ اولین قربانیان تعارض منافع ۱۷

درآمد: حادثه ریزش ساختمان متروپل و تعارض منافع سازمانی

آیا نسبت دادن ضعف نظارتی بر ساخت متروپل به ذینفع بودن شهرداری در این پروژه صحیح است؟

در دو هفته اخیر و در پی فاجعه ریزش ساختمان متروپل در آبادان، موضوع تعارض منافع دستگاه‌های مسئول در امر ساخت‌وساز به ویژه شهرداری به مبحث داغی در فضای عمومی بدل شده است. هم تعداد زیادی از نمایندگان مجلس، نمایندگان اصناف و تشکل‌های حرفه‌ای و نمایندگان شوراهای شهر در این زمینه اظهار نظر کرده‌اند و هم در فضای مجازی به ویژه توئیتر، کاربران به طور مکرر بر دخیل بودن تعارض منافع در این حادثه تاکید دارند. عمده اظهار نظرها نیز حول تاکید بر نقش تعارض منافع شهرداری آبادان در این زمینه است؛ موضوعی که به ویژه پس از مصاحبه دو هفته پیش رئیس کمیسیون عمران مجلس و تاکید بر اینکه پروژه متروپل آبادان به صورت مشارکتی بین سازنده و شهرداری بوده، مورد توجه قرار گرفت.

استدلال کسانی که معتقدند شهرداری در این زمینه تعارض منافع داشته به طور اجمالی این است که از آنجا که شهرداری نقش نظارتی و حاکمیتی در امنیت و کیفیت ساخت‌وساز دارد، ذینفع بودن آن در یک پروژه ساخت منجر به تحت‌الشعاع قرار گرفتن ایفای درست وظیفه حرفه‌ای در نظارت بر پروژه و مالا، بروز تعارض منافع می‌شود.

در مقابل کسانی هستند که این استدلال را صائب ندانسته و ناشی از عدم آشنایی با مسئله تعارض منافع می‌دانند. بر این اساس، تعارض منافع اصولاً در سطح فردی مطرح است و امری نیست که بتوان آن را به یک سازمان منتسب کرد. به علاوه، بسیاری از دستگاه‌ها در پروژه‌های مربوط به حیطة فعالیت خود به صورت مشارکتی ورود کرده و نقش سرمایه‌گذاری و ذینفع را دارند؛ چنانکه وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت راه و شهرسازی و بسیاری از دیگر سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی ممکن است در پروژه‌های ملی و کلان مرتبط با حوزه فعالیت خود نظیر سدسازی، ساخت نیروگاه، طرح‌های کشاورزی کلان، مسکن ملی، مسکن مهر و ... ذینفع و سرمایه‌گذار باشند. اگر مشارکت شهرداری آبادان در ساخت متروپل مصداق بروز تعارض منافع باشد، تقریباً حوزه‌ای در طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای کشور نیست که با همین استدلال، داخل در بروز تعارض منافع دستگاه‌ها قرار نگیرد.

هر دو رکن استدلال اخیر از جهاتی قابل تامل است. واقعیت این است که در ادبیات جهانی رایج، تعارض منافع عمدتاً بر موقعیت دوراهی انتخاب افراد ناظر است، نه کنشگران جمعی و سازمان‌ها. یعنی جایی که یک فرد (خواه کارمند دولت، بخش خصوصی یا فعال حوزه مدنی) در شرایطی قرار بگیرد که منافع مستقیم یا غیرمستقیم مادی و نمادین وی، ایفای وظیفه حرفه‌ای اش را تحت تاثیر قرار دهد. اما اینکه سازمان‌ها و دستگاه‌ها در چنین موقعیتی تصور شوند، با ادبیات رایج حقوقی حول مفهوم تعارض منافع چندان متعارف و سازگار نیست.

دولت‌های مدرن و بوروکراسی‌های پیوسته به آن‌ها، اساساً بر مفروضاتی در جهت جلوگیری از بروز تعارض منافع طراحی شده‌اند. تفکیک قوا که اصلی پذیرفته‌شده در تاسیس دولت‌های مدرن است، ناظر بر لزوم تفکیک وظایف نظارت، قانون‌گذاری، اجرا و دادخواهی از یکدیگر است که سبب می‌شود اجزا و ارکان مختلف دولت مدرن، مستقل از یکدیگر به وظایف خود بپردازند و برای مثال، دخیل بودن بلاواسطه در امر نظارت و دادخواهی منجر به بروز تعارض منافع در قوه اجرایی (موقعیت نظارت بر خود) نشود؛ یا به طور مشابه سپردن وظیفه قانونگذاری به یک قوه و اجرا به قوه دیگر بر اساس این منطق است که موقعیت تعارض منافع «قاعده‌گذاری برای خود» خلق نشود.

به همین ترتیب درون سیستم اداری دولت‌های مدرن نیز تلاش شده وظایف نظارتی و بازرسی بر عهده اداره مستقلی قرار بگیرد و به علاوه نهادهای نظارتی نیز مستقل از سلسله‌مراتب اداری درون دستگاه به ایفای نقش خود مشغول باشند. به علاوه، هر جا اختیاری برای قاعده‌گذاری به دستگاه‌های مجری همان قواعد تفویض شده، حق مراجع نظارتی و قانونگذاری مانند مجلس و دیوان عدالت اداری برای بررسی و ابطال تصمیمات و مقرراتی که ناقض قوانین و حقوق اساسی یا تبعیض‌آمیز و محدودکننده حقوق شهروندان قلمداد می‌شوند، محفوظ است. با این اوصاف به نظر می‌رسد تعارض منافع ساختاری یا سازمان‌محور در دولت و بوروکراسی مدرن مهار شده و جایی برای بروز ندارد. به‌رغم این، چرا در سیستم حکمرانی ایران که کمابیش مطابق ساختار متعارف دولت‌های مدرن شکل گرفته در حوادثی نظیر متروپل سخن از تعارض منافع می‌رود؟ در پاسخ به این سوال لااقل دو نکته قابل ذکر است:

۱. نخست اینکه آنچه در مورد تفکیک قوا و کارآمدی بوروکراسی گفته می‌شود بر اساس ایدئال‌تایپ یا نمونه آرمانی است که معمولاً در عالم واقع تحقق نمی‌یابد. واقعیت معمولاً معوج‌تر و تحریف‌شده‌تر از آن چیزی است که در ذهن یا روی کاغذ در ساختار حقوقی تمهید می‌شود. ساختار حقوقی همواره تحت تاثیر توازن واقعی نیروها مورد تفسیر و بازتفسیر قرار می‌گیرد و کنشگران انسانی، گروه‌ها و منافع پیوسته به آن‌ها، می‌تواند قواعد حقوقی را به شکلی مخدوش کرده و بازتفسیر کند که تضعیف یا به کلی از حیز انتفاع ساقط شوند. این تفسیرپذیری و تغییرپذیری ساخت حقوقی و بوروکراتیک حول منافع اقتصادی و نمادین سیاستمداران و گروه‌های ذینفع، در کشورهای در حال گذار شایع‌تر است؛ چرا که در این کشورها، هم سنت حقوقی چندان جاافتاده و مستحکم نیست و هم نیروهای اجتماعی حامی و پشتیبان خیر عمومی چندان متشکل نیستند و هم شهروندان منفرد و پراکنده‌ای که از دخل و تصرف‌های مذکور متضرر می‌شوند، سازماندهی مناسب برای ایجاد توازن ندارند. نتیجه این سخن این است که تعارض منافع نیز مانند بسیاری از عارضه‌های نظام اداری، در کشورهای در حال گذار ممکن است شکل و صورتی متمایز و گاه نامتعارف نسبت به سنت حقوقی کشورهای توسعه‌یافته پیدا کند. در نتیجه قیاس وضعیت پرتعارض فعلی در ایران با آنچه در ادبیات جهانی به ویژه در کشورهای توسعه‌یافته رایج است، شاید در اینجا گمراه‌کننده باشد.

۲. مسئله دوم این است که وقتی «تعارض منافع» موضوع محل توجه نخبگان و بناگذاران بوروکراسی جدید در ایران نبوده، در تاسیس نهادها و ساختارها، قواعد مدیریت تعارض پیش‌بینی نشده است. به عنوان مثال، اگر در ابتدای دهه ۱۳۷۰ که بحث لزوم کوچک‌سازی دولت، خصوصی‌سازی، درآمدزایی نهادهای عمومی و امثالهم در جهت کاهش بار مالی دولت مطرح شد، وقوف و حساسیت لازم نسبت به مقوله تعارض منافع وجود داشت، بسیاری از فرایندها به شکل دیگری طراحی می‌شد، بسیاری از ساختارها و قاعده‌گذاری‌ها نیز به همین ترتیب ممکن بود متفاوت طراحی و عملیاتی شوند. اما در برهه مذکور که نظام حکمرانی ایران در حال پوست اندازی بود، چنین شناخت و حساسیتی نسبت به مسئله تعارض منافع وجود نداشت. لذا به عنوان مثال در راستای سیاست‌های کوچک‌سازی («چابک‌سازی») دولت، واگذاری اختیارات دولت به بخش خصوصی مدنظر سیاستگذاران قرار گرفت و چون اساساً شناختی از مسئله مفسده‌خیز «درب‌های گردان» یا «اشتغال بیرونی» کارکنان دولت وجود نداشت، در بسیاری از این واگذاری‌ها، کارکنان دولت و بازنشستگان در اولویت قرار گرفته و کوچک‌سازی دولت، عملاً در خدمت تأمین منافع کارکنان دولت یا بازنشستگان وابستگان سیاسی به حکومت قرار گرفت. به طور مشابه، در راستای کاهش بار مالی دولت، به شهرداری‌ها و بسیاری از دستگاه‌های اجرایی مجوز کسب درآمد از طرق مختلف داده شود و این امر موجب بسیاری از تعارضات درآمد-وظیفه در سال‌های آتی شد. این سنت در تمام سه دهه اخیر با فرازونشیب در دولت‌های مختلف تداوم یافته و آمیزه حیرت‌انگیزی از تعارض و ناهمگونی در سطوح مختلف فردی و سازمانی در کشور ایجاد کرده است. این شرایط نیز سبب شده به تدریج ایفای وظایف نظارتی و حاکمیتی دستگاه‌ها تحت تأثیر شبکه رو به گسترش منافع قرار گرفته و تعارض منفعی که شاید در مراحل اولیه خود خصلت فردی و محدود داشت، در قالب هیولای تعارض منافع سازمانی بروز یابد.

با این اوصاف می‌توان تا حد قابل فهمی توضیح داد که چرا تعارض منافع سازمان‌محور - یعنی آن گونه‌ای از موقعیت‌های تعارض منافع که ناشی از قرار گرفتن سازمان‌های اداری و نهادهای عمومی و ... در معرض دوراهی نفع سازمانی / خیر عمومی است - در نظام حکمرانی ایران معنا دار است؛ در حالی که در کشورهایی با سنت حقوقی به خوبی جاافتاده، قوه قضایی کارآمد، شهروندان و نیروهای اجتماعی متشکل و ... غالباً چنین موقعیت‌هایی از تعارض منافع یا امکان بروز دارد یا در صورت بروز، قواعد حقوقی و توازن اجتماعی لازم برای مدیریت و تعدیل آن وجود دارد.

اگر به مسئله تعارض منافع در بروز فاجعه متروپل بازگردیم، با مقدمات فوق چند نکته مهم قابل طرح است:

- در پیدایش این حادثه، عوامل فردی و سازمانی متعدد دخیل هستند که نمی‌تواند همه آن‌ها را به تعارض منافع تقلیل داد یا تعارض منافع شهرداری را با بیانی کلی و سردستی به عنوان عامل اصلی بروز این فاجعه معرفی کرد. این حادثه هم نمودی از ناکارآمدی‌ها و احياناً تعارض منافع دستگاه‌های مختلف مسئول است و هم نمودی از نامتشکل بودن جامعه‌ای است که قادر به ایجاد بازدارندگی و اقدام علیه طرح‌ها و پروژه‌هایی که به

منافع عمومی لطمه وارد می‌کند، نیست. برای رفع نقیصهٔ دوم نمی‌توان راهکار اداری و حقوقی تجویز کرد. مسئله در تغییر رابطهٔ حکومت و جامعه و پذیرش این امر از سوی حکومت ریشه دارد که متشکل شدن جامعه نه تنها تهدیدی برای منافع حکومت نیست، بلکه می‌تواند در خدمت کارآمدی و ایفای درست وظایف حاکمیتی باشد.

- تعارض منافع فردی و سازمانی اغلب پیوند و اثرات بازخوردی دوسویه دارند؛ اما یکی نیستند. اینکه در شهرداری، نظام مهندسی ساختمان، ادارهٔ راه و شهرسازی، برخی افراد و کارکنان به سبب تعارض منافع وظایف خود را به درستی انجام نداده و در بروز حادثه دخیل باشند، با اینکه طراحی ساختار و قواعد درآمدزایی این نهادها به گونه‌ای باشد که کلیت سازمان را در ایفای وظیفهٔ حرفه‌ای دچار اختلال کند متفاوت است. هر یک از این موارد را باید در جای خود بررسی و از تحویل و تقلیل هر یک به دیگری پرهیز کرد.

زبدۀ کلام اینکه حوادثی نظیر متروپل اگر به درستی مورد واری و بازخوانی قرار گرفته و به عنوان مثال، در مسئلهٔ مشخص تعارض منافع، به جای آنکه مستمسکی برای ایراد اتهام متقابل دستگاه‌ها به یکدیگر باشد، مبنایی برای فهم ضرورت اصلاح ساختاری حاکمیت در جهت مدیریت تعارض منافع قرار گیرد، به جای اینکه بذر تفرقه و نفرت در جامعه پاشد، می‌تواند خاستگاهی برای همبستگی و پرهیز از حوادث تلخ مشابه باشد.

گزیدهٔ اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

 علی حدادی، عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس تاکید کرد: دخالت نمایندگان مجلس در انتصاب مدیران اجرایی آسیب‌های فراوانی به دنبال دارد که مهمترین آن تعارض منافع است.

 مجتبی یوسفی، عضو مجمع نمایندگان خوزستان اظهار داشت: حوادثی نظیر حادثه ساختمان متروپل در آبادان نتیجه اتخاذ تصمیمات غلط و همچنین تعارض منافع در اتخاذ تصمیمات است.

 محمد رئیس زاده، رئیس کل سازمان نظام پزشکی ضمن رد وجود تعارض منافع در این سازمان گفت: قبل از طرح موضوع تعارض منافع، به حرف متخصصان هر حوزه گوش کنیم.

 انجمن صنفی شرکت‌های نمایش ویدئویی آنلاین با انتشار بیانیه‌ای بر لزوم بی‌طرفی و عدم تضاد منافع رگولاتور تاکید کرده و بسط مداخله صداوسیما در این حوزه را خلاف بی‌طرفی عنوان کرد.

 روزنامه اعتماد با انتشار گزارشی در مورد احداث کارخانه فولاد در منطقه دشت بحرانی خرامه فارس، از وجود تعارض منافع ناشی از سهامداری یکی از افراد تاثیرگذار سیاسی استان در کارخانه مذکور خبر داده است.

مشروح اخبار، گزارش‌ها و تحلیل‌های هفته

❖ تعارض منافع خوره جان نهادها و نظام حاکمیتی شده است ❖

حسین احمدی (معاون خدمات مهندسی سازمان نظام مهندسی تهران) - ۹ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه شوراهای و شهرداری‌ها

بسوزد پدر «تعارض منافع» که به شدت خوره جان نهادها و نظام حاکمیتی شده است. حتما باید بررسی شود آیا شهرداری آبادان در پروژه متروپل سهمی داشته و به صورت مشارکتی با آنها بوده است یا خیر؟ از طرفی مماشات و تعارضات از سوی شورای شهر و شهرداری‌ها در این قبیل پروژه‌های منتسب به اصحاب نفوذ و بی‌توجهی آشکار به قوانین از سوی مراجعی که خود باید حافظ منافع شهر باشند؛ قابل تاملند و در این مورد خاص هم باید مورد بررسی واقع شود. موافقت با صدور پروانه برخلاف نصوص صریح قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و به رغم رعایت نکردن نکات مهم مقررات ملی ساختمان در کلیات و جزئیات طرح سازه‌ای و اسکلت ساختمان و بدتر از آن با کمال بی‌توجهی پذیرش افزایش تراکم مازاد، علت‌العلل و ریشه اصلی بسیاری از معضلات بعدی شناسایی می‌شود. مع‌الاسف در شهر تهران نیز بارها مشاهده شده است که بسیاری از پروژه‌های مشکل‌دار و رها شده، دقیقاً ریشه در تعارض منافع، ایراد در ساختارهای حقوقی-مالکیتی به دلیل مشارکت‌های نهادهای دولتی و حاکمیتی به ویژه خود شهرداری دارد. علاوه بر آنکه از منابع و کیسه ملت حراج شده‌اند، امروزه وضعیت فیزیکی آنها نیز تهدیدی برای شهروندان محسوب می‌شوند.

[روزنامه اعتماد](#)

❖ بارد صلاحیت افراد نمی‌توان در زمینه تعارض منافع جواب گرفت ❖

حمزه شکیب (سرپرست سازمان نظام مهندسی کشور) - ۱۰ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

هزار ساختمان بالای ۱۲ طبقه در تهران داریم که متأسفانه نگهداری نمی‌شوند و الزامات اجرایی ندارند. سامانه‌ای را برای کل کشور تهیه می‌کنیم تا افراد نتوانند دسترسی داشته باشند و ناظران را تعیین کنند. باید سیستمی و اتوماتیک و شفاف باشد. این موضوع از سال ۸۸ شروع شده و به دلیل منافع برخی افراد هنوز عملیاتی نشده است. در بحث تعارض منافع مسیر را اشتباه می‌رویم، به عنوان مثال گفتند اعضای هیات مدیره ساختمان سازی نکنند. نباید جلوی تعارض منافع را اینطور بگیریم. بارد صلاحیت افراد نمی‌توان در زمینه تعارض منافع جواب گرفت. باید ساختار را اصلاح کنیم. افراد نباید وارد شوند و کارهای بزرگ را برای خودشان و یا افراد خاص انتخاب کنند. چرا باید ۲۰ درصد از پروانه‌های صادر شده به کمیسیون ماده ۱۰۰ بازگردد؟ ریشه‌ها جای دیگری است و باید اصلاح شود. طرح تفصیلی باید درست شود. اگر قرار است اضافه ساخت داده شود از همان ابتدا این کار صورت بگیرد.

[پایگاه خبری شهر](#)

❖ تعارض منافع شهرداری‌ها در مدیریت پسماند، بی‌رونقی کسب‌وکار خصوصی ❖

امین صدرنژاد (دبیر اتحادیه صنایع بازیافت ایران) - ۹ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه شوراها و شهرداری‌ها

امین صدرنژاد در خصوص تعارض منافع شهرداری‌ها با جامعه اظهار کرد: تا زمانی که شهرداری‌ها به ضایعاتی که در اختیار شهروندان است و ضایعات قابل بازیافت و ارزش اقتصادی دارد به چشم مال و سرمایه نگاه می‌کنند، ما در کشورمان تفکیک از مبدا نخواهیم داشت. شهرداری‌های ما توقعشان این است از پسماند درآمدزایی کنند و بخشی از هزینه مدیریت پسماند را پوشش دهند که تا وقتی این نگاه وجود داشته باشد، ما نمی‌توانیم به جایی برسیم. این روش در هیچ جای جهان جواب نداده و ما هم باید از این نگاه صرف نظر کنیم. بعضا دیده می‌شود که رقابت‌هایی بین مدیران شهرداری هم شکل گرفته که مدیر جدید می‌گوید مدیر قبلی ۴۰ میلیارد پسماند فروخته، ولی من ۴۰۰ میلیارد می‌فروشم.

صدرنژاد در خصوص نرم‌افزارهای حوزه مدیریت پسماند گفت: از سال ۹۶، ۹۷ اولین نرم‌افزارها راه افتاد، اما تعداد نرم‌افزارهایی که باقی ماند، کم و اغلب به شدت تحت فشار شهرداری‌ها هستند، چرا که شهرداری‌ها توقعاتی دارند مثل اینکه نرم‌افزارها باید از شهرداری مجوز دریافت کنند، علاوه بر مالیاتی که پرداخت می‌کنند ده درصد درآمدشان را به شهرداری اختصاص دهند، به قیمتی که شهرداری تعیین می‌کند، ضایعاتی که جمع‌آوری می‌کنند را به پیمانکاری که شهرداری تعیین می‌کند بفروشند.

بنابراین اقتصاد این حوزه باز هم جوابگو نیست و پر از مانع است. هم اکنون پیمانکاران سنتی شهرداری هم در کار نرم‌افزارهای این حوزه اختلال ایجاد می‌کنند. در نهایت در این حوزه حقوق مالکیت شهروندان زیر پا گذاشته می‌شود.

[خبرگزاری دانشجو](#)

❖ بخشنامه تعارض منافع محل به کارگیری نیروهای با تحصیلات عالی است ❖

رضا ابهت (سرپرست بهزیستی استان یزد) - ۹ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه تعاون، کار و رفاه اجتماعی

سختی کار در بهزیستی و کم بودن «قبل‌های مادی» این سازمان، باعث شده درخواست انتقال به دستگاه‌های دیگر، زیاد شود و مجموعه بهزیستی کشور می‌بایست نسبت به حل این موضوع راهکاری بیندیشد. طرح تعارض منافع در بهزیستی عملاً باعث شده کارکنان با تحصیلات عالی و توانمند نتوانند مسئولیت کارها را بر عهده بگیرند.

[خبرگزاری ایسنا](#)

❖ راهکار حقوقی رفع تعارض منافع در اجرای مقررات حفاظت محیط زیست ❖

حسین شاهبیک، محمد جواد حیدری، محمد نوذری فردوسی - ۱۰ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه محیط زیست و آب

«راهکار حقوقی رفع تعارض منافع در اجرای قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست» عنوان مقاله‌ای از حسین شاهبیک، محمد جواد حیدری (استادیار دانشکده الهیات دانشگاه قم) و محمد نوذری فردوسی (استادیار دانشکده الهیات دانشگاه قم) است که در شماره بهار ۱۴۰۱ مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های نوین حقوق اداری منتشر شده است. چکیده مقاله از این قرار است: امروزه بحران‌های زیست محیطی تأثیر بسزایی بر رویکردهای مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی داشته است. بهداشت جسمی و روحی مردم و همچنین امنیت سیاسی و اقتصادی کشور از جمله موارد تأثیرپذیر می‌باشند. مطالعات صورت گرفته نشان می‌دهد سوءمدیریت و قانون‌گریزی برخی از دستگاه‌های دولتی بدلیل تعارض منافع (بین منافع وزارتی و منافع ملی) و ناکارآمدی برخی از قوانین ساختاری حفاظت محیط زیست از عوامل اساسی در شکل‌گیری بحران‌های زیست محیطی می‌باشند. در این پژوهش جهت عبور از بحران و چالش‌های زیست محیطی موجود و رفع تعارض منافع طرف‌های ذینفع، به اصلاح برخی از قوانین حفاظت محیط زیست (از قبیل ماده ۲) پرداخته می‌شود. انتظار می‌رود بازنگری این ماده با هدف تبدیل شورای عالی محیط زیست از شورای اداری درون قوهای و بین وزارتی به شورای حاکمیتی فراقوهای (بین قوای سه گانه مجریه، مقننه و قضائیه)، بتواند تسلط و انحصار قوه مجریه بر سازمان حفاظت از محیط زیست را مرتفع نماید.

🔗 [مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های نوین حقوق اداری](#)

❖ دخالت نمایندگان در انتصاب مدیران، تعارض منافع ایجاد می‌کند ❖

علی حدادی (عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس) - ۱۱ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در مجلس

وظیفه سنگین و اصلی نمایندگان مجلس نظارت میدانی یا نظارت بر مجموعه‌هایی است که قانونگذار مشخص کرده است. نظارت زمانی اثرگذار است که تعارض منافع وجود نداشته باشد. قانون مدیریت تعارض منافع در مجلس یازدهم به تصویب رسید. تمام تلاش نمایندگان بر کارآمدسازی نظام دینی است و این زمانی محقق می‌شود که قوه مقننه، به وظایف خود در تنقیح و اصلاح قوانین عمل کرده و رفع موانع نظارت میدانی را در دستور کار قرار دهند. لذا همه ما موظف هستیم نسبت به این موضوع که نماینده به هیچ وجه نباید نسبت به انتصابات دخالت نکند، دقت نظر داشته باشیم. اگر در انتصاب مدیران اجرایی دخالت شود آسیب‌های فراوانی به دنبال دارد که مهمترین آن تعارض منافع است که مشکلاتی را ایجاد می‌کند.

🔗 [خبرگزاری ایرنا](#)

❖ حل تعارض منافع برای بهبود ساخت و ساز در کشور ❖

احمد صادقی (عضو شورای شهر تهران) - ۱۰ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

عضو شورای شهر تهران بر لزوم حل تعارض منافع برای بهبود وضعیت ساخت و ساز در کشور تاکید کرد و گفت: تا تعارض منافع حل نشود شاهدیم که ساختمان‌های نایمن را معرفی نمی‌کنند. احمد صادقی در جلسه شورای شهر تهران پس از استماع گزارش سرپرست سازمان نظام مهندسی در مورد ایمنی ساختمان‌ها با توجه به اتفاق متروپل، گفت: در دنیا اگر این اتفاق رخ دهد قطعاً منجر به اصلاح قوانین می‌شود اما در کشور ما یا این اتفاق رخ نمی‌دهد یا کند رخ می‌دهد. در کشور ما بحث تعارض منافع مطرح است و تا زمانی که تعارض منافع در سازمان‌هایی که دخیل هستند وجود داشته باشد باید شاهد بروز چنین حوادثی باشیم. به یاد دارم زمانی که ما نقشه‌های پهنه‌گسلی را در طرح تفصیلی بارگذاری کردیم قرار شد ساخت و ساز در این پهنه‌ها توسط مرکز مطالعات مسکن تهیه و در شورای عالی مصوب و ابلاغ شود.

از سال ۹۵ تا کنون این اتفاق علی‌رغم اینکه پیش‌نویس به مرکز مطالعات ارائه شده، رخ نداده، چرا که کسانی که در مرکز مطالعات مسکن هستند از بزرگترین سازنده و معمارهای کشور هستند که با تصویب مقررات، منافع خودشان به خطر می‌افتد یا هنوز در نظام مهندسی این مسئله که مهر مهندس دست پیمانکار است چاره‌اندیشی نشده و تا این مسائل حل نشود مطالعات جواب نمی‌دهد.

[خبرگزاری ایسنا](#)

❖ تعارض منافع منشاء دخالت نمایندگان در انتصابات مدیران است ❖

حجت‌الاسلام سید کاظم موسوی (نماینده مردم اردبیل در مجلس) - ۱۱ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در مجلس

رهبر معظم انقلاب بر عدم دخالت نمایندگان در انتصاب مدیران اجرایی تاکید داشتند. آفت دخالت نمایندگان در انتصاب مدیران اجرایی، ایجاد تعارض منافع است که خود سر منشا آفت‌های دیگر است. دخالت نمایندگان در انتصاب مدیران بر انجام وظایف نمایندگی سایه می‌افکند و وظیفه نظارتی مجلس و نماینده را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. وظیفه نماینده قانونگذاری و نظارت است و ما نمایندگان باید از انجام هر اقدامی که این دو وظیفه نمایندگی را تحت‌تأثیر و تحت‌الشعاع قرار می‌دهد پرهیز کنیم. در این دیدار رهبر معظم انقلاب همچنین به این نکته اشاره داشتند که نمایندگان بهترین مشاور برای مقامات اجرایی هستند و می‌توانند بهترین مشورت‌ها را به مقامات اجرایی کشور ارائه دهند.

[خبرگزاری ایرنا](#)

❖ حادثه متروپل نتیجه وجود تعارض منافع در تصمیمات است ❖

مجتبی یوسفی (عضو مجمع نمایندگان خوزستان) - ۱۱ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

حوادثی نظیر حادثه ساختمان متروپل در آبادان نتیجه اتخاذ تصمیمات غلط و همچنین تعارض منافع در اتخاذ تصمیمات است. واقعیت این است که مدیران و مسئولان مربوطه پس از بروز حادثه هزینه تصمیمات غلط خود را پرداخت نمی‌کنند.

در تبصره ۲ ماده ۲۴ قانون نظام مهندسی بین سال‌های ۹۵ تا ۹۷ یعنی در دوران وزارت آقای عباس آخوندی آمده بود که مالکان می‌توانند مهندس ناظر خود را چه در زمان طراحی و چه در زمان اجرای پروژه ساختمانی، انتخاب کنند. دادن این قدرت انتخاب به مالک برای تعیین مهندس ناظر می‌تواند زمینه‌ساز فساد گسترده در اجرای پروژه شود. باید جلوی اینگونه حوادث گرفته شود و راهکار آن هم این است که جلوی تصمیمات غلط در این حوزه را بگیریم.

[خبرآن لاین](#)

❖ تعارض منافع شهرداری آبادان در ساختمان متروپل دخیل بوده است ❖

فرشید پورحاجت (دبیر کانون سراسری انبوه‌سازان) - ۱۳ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

به لحاظ فنی هنوز زود است که درباره اتفاق ناگوار بروز حادثه ساختمان متروپل آبادان قضاوت کنیم، ضمن این که به لحاظ قانونی نیز فعلاً چیزی مشخص نشده است.

چرخه تولید مسکن و ساختمان در ایران ایراد اساسی دارد. در رابطه با ساختمان متروپل باید به این نکته مهم اشاره شود که پروژه مشارکت بین سازنده و شهرداری آبادان بود و در اینجا بحث تعارض منافع دخیل بوده است. مجوز ساختمان متروپل چگونه صادر شده است و چطور مجوز اضافه‌بنا را به آن داده‌اند؟

آبادان شهر بزرگی نیست و چند پروژه در حجم ساختمان متروپل تحت عنوان ساختمان‌های ویژه، خاص و پراهمیت دارد، در واقع تعداد چنین ساختمان‌هایی در شهر آبادان محدود است و مانند تهران نیست. در زمان حاضر حدود ۲۰۰ ساختمان شبیه متروپل در حال اجراست که باید هر چه سریع‌تر به آنها رسیدگی شود.

اینکه دنبال مقصر بگردیم روند معیوب ساخت‌وسازها را اصلاح نمی‌کند. متأسفانه تکالیف قانونی توسط دستگاه‌های ذی‌ربط در ساخت متروپل رعایت نشده است. ادارات راه و شهرسازی سراسر کشور به‌عنوان نماینده حاکمیت تکالیفی در بحث نظارت‌ها دارند که باید به آن توجه ویژه‌ای شود. نقش سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان نیز بر اساس قانون در ساخت‌وسازها به‌طور دقیق مشخص است.

[خبرگزاری تسنیم](#)

❖ احداث کارخانه فولاد در منطقه بحرانی خرامه فارس: تعارض منافع در کار است ❖

روزنامه اعتماد - ۱۲ خرداد ۱۴۰۱
 ◀ تعارض منافع در حوزه محیط زیست و آب

دشت مرودشت - خرامه از سوی آب منطقه‌ای فارس به عنوان دشت بحرانی شناسایی شده است. از سوی دیگر، انتقال آب برای شرب و احداث کارخانه فولاد از سد درودزن به شیراز و مرودشت، منازعه‌ای را در این بخش شکل داده است. استقرار کارخانه فولاد در شهرستان خرامه که از سال ۱۳۹۷ آغاز شده و تاکنون پیشرفت پروژه اعلامی آن پنجاه درصد بوده است، موجب ایجاد زمینه بحران‌های اجتماعی و تعارضاتی در این منطقه شده است. شهرستان خرامه در شرق مرکز استان، پدیده ساخت کارخانه فولاد را در شرایطی تجربه می‌کند که بهره‌برداری از سد درودزن در دهه‌های گذشته، کشاورزی این استان و باغ‌های انجیر دیم آن با سوددهی اقتصادی و پایداری چندصدساله را به مرز ورشکستگی و نابودی کشانیده و تضييع حقايق کشاورزي، مردم منطقه را دچار بحران معيشت و فقر کرده است. اکنون شهرستان خرامه به عنوان محروم‌ترین شهرستان فارس از سوی استانداری معرفی می‌شود. در این پروژه، تعارض منافع مشهوری نیز زیانزد است که مربوط به سهامداری یکی از افراد تاثیرگذار سیاسی استان در مجموعه فولاد در حال ساخت است. ایجاد صنایع فولاد در این منطقه، سرمایه‌گذاری مبهم و مورد سوالی است که برخلاف ادعای اشتغال‌آفرینی برای مردم منطقه، تهدیدی برای پایداری اجتماعی و سرزمینی این منطقه است. در حالی که در سال ۱۳۹۷، سازمان محیط‌زیست با جانمایی این کارخانه مخالفت کرده و ارزیابی محیط زیستی ساخت این کارخانه در ابتدا رد می‌شود، چه فرآیندی موجب تجدید نظر در این مجوز با تعیین شروط ۱۶ گانه و همزمان تسريع فرآيند اجرايي برای این کارخانه شده است و چه نهادها و افرادی، مسوولیت پیامدهای محیط‌زیستی آن، به‌ویژه در ارتباط با تامین آب این کارخانه را پذیرفته‌اند؟ آیا سرمایه‌گذاری در این صنعت بدون اخذ مجوزها و باوجود تعارض منافع سیاسی و اقتصادی افراد شناخته‌شده در این پروژه، مصداق فساد و عدم شفافیت نیست؟

[روزنامه اعتماد](#)

❖ ابراز نگرانی از تعارض منافع ناظران کشتارگاه‌ها ❖

سید علی معتمدی‌پور (رئیس جهاد کشاورزی کهگیلویه و بویراحمد) - ۱۱ خرداد ۱۴۰۱
 ◀ تعارض منافع در حوزه کشاورزی و دامپروری

کهگیلویه و بویراحمد مهد دامپروری است. بنابراین ایجاد می‌کند فعالیت‌های مرتبط با این صنعت به طور ویژه دیده شود. یکی از مشکلات این حوزه این است که ناظرهایی که در کشتارگاه‌ها حضور دارند، بعضاً حقوق بگیر کشتارگاه هستند و این موضوع تعارض منافع ایجاد می‌کند که باعث می‌شود ما نگران کشتارها باشیم. در نتیجه باید این مسائل به طور کلی حل شود و نظارت‌ها دقیق‌تر شوند.

[کینانیوز](#)

❖ قبل از طرح موضوع تعارض منافع، به حرف متخصصان هر حوزه گوش کنیم ❖

محمد رئیس زاده (رئیس کل سازمان نظام پزشکی) - ۱۳ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در نظام سلامت و درمان

رئیس کل سازمان نظام پزشکی در خصوص وجود شبهه تعارض منافع در حوزه وظایف سازمان نظام پزشکی گفت: در همین قضیه آبادان دیدیم که عده‌ای از متخصصان مثل نظام مهندسی حدود ۱۶ ماه قبل رسماً تذکراتی را داده بودند و به لحاظ فنی و تخصصی مطالبی را گوشزد کرده بودند. این نکته خیلی مهم است که عادت کنیم به حرف متخصصان در حوزه‌های مربوطه توجه داشته باشیم، قبل از اینکه بخواهیم بحث تعارض منافع را مطرح کنیم. در سازمان نظام پزشکی بحث تعارض منافع مطلقاً وجود ندارد، زیرا سازمان و همه جامعه پزشکی را خادمین مردم می‌دانیم. در خصوص تعرفه‌گذاری خدمات پزشکی بند ۸ قانون بیمه خدمات همگانی موضوع تعرفه را کاملاً تعیین کرده است. چانه زنی و جدل بر سر تعرفه باید در جلسات کارشناسی در سازمان نظام پزشکی، شورای عالی بیمه، سازمان‌های بیمه‌گر و سازمان برنامه و بودجه صورت گیرد و هر دعوی که داریم به رسانه و میان مردم کشیده نشود. با وجود همه چالش‌ها و دعوای زمانی که هیئت دولت مصوب کرد همه باید تمکین کنند، و پس از آن نیز دانشگاه‌های علوم پزشکی، معاونت‌های درمان، نظام پزشکی، سازمان تعزیرات و کمیسیون ماده ۱۱ که در معاونت‌های درمان است وظیفه دارند بر رعایت این تعرفه‌ها، نظارت کنند. تعرفه‌ها باید بر اساس قیمت تمام شده، منابع و مصارف تعیین شود، شورای عالی بیمه سلامت باید تعرفه را قبل از پایان قانون بودجه و قبل از پایان هر سال به سازمان برنامه و بودجه اعلام کند، سازمان برنامه و بودجه نیز در واقع آن را تایید کند و بعد به هیئت دولت بفرستد که مصوب کند.

[پایگاه سازمان نظام پزشکی](#)

❖ رگولاتور حوزه رسانه نباید تضاد منافع داشته باشد ❖

انجمن صنفی شرکت‌های نمایش ویدئویی آنلاین - ۱۱ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه رسانه و فرهنگ

انجمن صنفی شرکت‌های ویدئویی آنلاین، در پی انتشار اخباری مبنی بر احتمال لغو مجوز پلتفرم‌های نماوا و فیلمو از سوی ساتراپی اطلاعیه‌ای صادر کرد. در این اطلاعیه تصریح شد ما بیش از همه بر ضرورت وجود یک نهاد ناظر و رگولاتور حوزه شبکه نمایش خانگی به شرط بی‌طرفی تاکید داریم. رگولاتوری که با تعامل سازنده و به دور از تضاد منافع، از رشد و پیشرفت این صنعت مسرور و خشنود باشد و نه غمگین و افسرده! متأسفانه به دلیل عدم تعریف مرزهای صوت و تصویر فراگیر هر روز شاهد بسط قلمرو تنظیم‌گری صداوسیما هستیم. و این تضاد منافع، ما را با انتظارات و چارچوب‌های غیرقابل تولید و اجرا مواجه کرده است، این مسئله برای اهالی فرهنگ و کسب و کارهای دانش بنیان در این شرایط سخت اقتصادی و مهاجرت جوانان نتیجه‌ای جز یأس و ناامیدی ندارد.

[خبرگزاری ایسنا](#)

❖ بین بخش سلامت و صنایع دخانیات کشور تضاد منافع وجود دارد ❖

بهزاد ولی‌زاده (رئیس دبیرخانه ستاد کنترل دخانیات وزارت بهداشت) - ۱۳ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه صنعت

بین بخش سلامت و صنایع دخانیات کشور تضاد منافع وجود دارد؛ صنایع دخانی از شرایط اقتصادی کنونی و تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان بهترین استفاده را کردند و با توجیه اینکه می‌توانند به اقتصاد کشور کمک کنند و مانعی برای قاچاق باشند مجوزهای لازم برای فعالیت در کشور را اخذ کردند. از سوی دیگر تلاش کردند هرآنچه در حوزه سلامت تصویب و تبدیل به قانون شده است اجرا نشود.

[رادیو تهران](#)

❖ اعضای هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس تعارض منافع دارند ❖

حسن شجاعی (نماینده مجلس)، احمد علیجانی (وکیل پایه یک دادگستری) - ۱۴ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در مجلس

نخستین رویداد تخصصی مطالعات پارلمان و حکمرانی در مرکز اندیشکده حکمرانی شریف برگزار شد.

تمرکز شدید نمایندگان بر امور محلی

در ابتدای این نشست حسن شجاعی رئیس کمیسیون اصل ۹۰ مجلس در خصوص «تنظیم‌گری کارکرد نمایندگی مجلس» گفت: هیچ انضباطی در رویه نمایندگی در حوزه انتخاباتی وجود ندارد زیرا گستردگی حوزه نمایندگی و جایگاهی که نماینده در مجلس و سطح حاکمیت دارد بر روی این رویه تاثیر می‌گذارد. وقتی در حوزه ای قومیت‌گرایی باشد نماینده مجلس در آن حوزه حکم بزرگ آن قوم را دارد و این مسئله هم تعیین کننده است. زمانی که نماینده خودش را در سطح ملی تعریف میکند کمتر خود را موظف به رسیدگی در حوزه‌های مختلف میکند از طرفی بعضی نماینده‌ها ضعیف هستند و از طرف دیگر برخی در اموری که به نفع کشور و ملت نیست (مثل تغییر شهردار) گام برمیدارند، این رویه نادرست است و پیش بینی درستی هم برای این رویه اتفاق نیفتاده است.

اعضای هیئت نظارت خودشان تعارض منافع دارند

در ادامه نشست احمد علیجانی وکیل پایه یک دادگستری گفت: بنظر من قانون نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس، قانون ضعیفی است، تعریف عنصر مادی رفتارهایی که مصداق تخلف میشوند و قاعدتا هیئت باید با آنها برخورد کند بسیار مجمل است، یعنی هیئت یک نهاد منفعلی است و باید بنشیند یک گزارشی برسد از فسادها و اگر نرسید هیچ! از طرفی ۷ نفر از نمایندگان عضو این هیئت هستند و ممکن است دچار تعارض منافع شوند، این نماینده‌ها در طرح‌ها و موارد دیگر مثل کاندید شدن از هم رای می‌خواهند و این باعث میشود ساختاری که می‌خواهیم شکل نگیرد.

[پایگاه خبری تابناک](#)

❖ مهمترین درس از ریزش متروپل ضرورت مقابله با تعارض منافع است ❖

محمد سرگزی (عضو کمیسیون عمران مجلس) - ۱۴ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

یکی از نکات اصلی که باید از ریزش ساختمان متروپل گرفت ضرورت مقابله با تعارض منافع است، یعنی دستگاه‌هایی که متولی نظارت هستند نباید خودشان فعالیت‌هایی را در همان حوزه تخصصی انجام دهند. مثلاً مهندسان سازمان نظام مهندسی وظیفه دارند که به تخلفات پروژه‌های ساختمانی رسیدگی کنند. زمانی که یک مهندس ناظر، کار ساختمانی نیز انجام دهد در نوع نظارت آن موثر خواهد بود و قطعاً امر نظارت را آن طور که باید و شاید جدی و دقیق دنبال نخواهد کرد و رعایت حال هم صنفی‌های خود را خواهد کرد. در اینجا تعارض منافع شکل می‌گیرد که باید اصلاح این رویه در سطح کشور به شکل جدی دنبال شود.

ما تعداد زیادی مهندس ناظر داریم که اصلاً در فرآیند ساخت پروژه در محل حضور ندارند، این مهندسان صرفاً مهر تایید بر روی کاغذ زده و از کنار پروژه عبور می‌کنند. خود مالکان ساختمان نیز به این موضوع علاقه مند هستند که کسی به آنها سخت‌گیری نداشته باشد، در نهایت کسی که از این تخلف ضرر می‌کند افرادی هستند که در آن ساختمان سکونت پیدا می‌کنند. با توجه به کوتاهی‌هایی که در اجرای ضوابط فنی و مهندسی در طول سالیان گذشته صورت گرفته، باید تیمی متشکل از شهرداری و سازمان نظام مهندسی وارد صحنه شده و ساختمان‌های نایمن را شناسایی و سپس مراحل ایمن‌سازی را با جدیت دنبال کنند.

[خبرگزاری ایسنا](#)

❖ در تضاد منافع دولت و شهرداری، منافع شهرداری‌ها نادیده گرفته می‌شود ❖

جواد توحیدی‌راد (رئیس شورای اسلامی استان اصفهان) - ۱۴ خرداد ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در دولت

در معنای کلی و به صورت ماهوی دولت نمی‌تواند حامی خوبی برای منافع شهرداری‌ها باشد، زیرا در تضاد منافع دولت و شهرداری، دولت‌ها مجبور می‌شوند منافع شهرداری‌ها را نادیده بگیرند. برای مثال در کشورهایی که سیستم شهرداری و مدیریت شهری قوی دارند، تمام ساختمان‌های ادارت دولتی متعلق به شهرداری است و دولت مجبور است سالانه اجاره ساختمان‌ها را به شهرداری پرداخت کند، اما در ایران ساختمان‌های دولتی از پرداخت عوارض شهرداری معاف هستند، خدمات شهری از شهرداری می‌گیرند اما بهای آن را پرداخت نمی‌کنند. تجمیع عوارض شهرداری و واریز آن به حساب دولت باعث شده است دست شهرداری‌ها از آنچه حق خودشان است کوتاه شود. اتحادیه شهرداری‌ها باید احیا شود و منابع مالی شهرداری نباید وابسته به دولت شود، بلکه باید وابسته به قانون باشد و به شکل مستقیم به حساب شهرداری‌ها واریز شود.

[خبرگزاری ایسنا](#)

❖ تعارض منافع در داوری سرمایه‌گذاری بین‌المللی ❖

زهرة سروش فر (کارشناس مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه) - ۱۵ خرداد ۱۴۰۱

◀ تجارب جهانی مدیریت تعارض منافع

«تعارض منافع در داوری سرمایه‌گذاری بین‌المللی» توسط آگوست راینیش و کریستینا نهر نگاشته شده و در کتاب «تعارض منافع در حکمرانی جهانی، دولتی و شرکتی» آمده است. راینیش استاد حقوق بین‌الملل عمومی دانشگاه وین است و نهر در وزارت اقتصاد، خانواده و جوانان کشور اتریش مشغول به کار است.

قوانین داوری مستلزم استقلال و بی‌طرفی داوران است. عدم استقلال زمانی رخ می‌دهد که داور رابطه نزدیکی با یکی از طرفین یا نفعی شخصی در نتیجه پرونده داشته باشد. افشای روابط احتمالی و سایر شرایطی که استقلال داوران را زیر سؤال می‌برد، یکی از راه‌هایی است که برای مدیریت چنین تعارض منافی در نظر گرفته شده است. یکی دیگر از سازوکارهای اعمال محدودیت حق عزل داوری است که استقلال و بی‌طرفی ندارد. نکته‌ای که نویسندگان در اینجا اشاره می‌کنند این است که هر نوع رابطه میان داور و طرفین به عنوان تعارض منافع در نظر گرفته نمی‌شود بلکه در قوانین آمده است که جانب‌داری در داوری باید «آشکار» یا بسیار «محتمل» باشد و نه اینکه فقط «ممکن» باشد. در نتیجه انجام تحقیقات جدی در خصوص روابط داور با طرفین دعوی بسیار مهم است و نویسندگان در چندین مثال از پرونده‌های گوناگون نشان داده‌اند که نهادهای بین‌المللی ادعای یکی از طرفین مبنی بر عدم استقلال و بی‌طرفی داور را مورد تحقیق قرار داده‌اند و آن را بدون تحقیق نپذیرفته‌اند.

محققان حقوقی هم برای انجام داوری‌های حقوقی گهگاه فراخوانده می‌شوند. یکی از مسائلی که معمولاً در خصوص بی‌طرفی این افراد مطرح می‌شود این است که آنها تحت تأثیر نظرات و نوشتارهای حقوقی گذشته خود قرار دارند و به همین دلیل نمی‌توانند بی‌طرفی خود را حفظ کنند. نهادهای بین‌المللی صرف محقق بودن یک داور را نشانه تعارض منافع نمی‌دانند بلکه باید اثبات شود که یکی از طرفین پرونده از آن عقیده و دیدگاه خاص پشتیبانی نموده و در نهایت از فرایند دعوی منفعت مستقیم یا غیرمستقیم برده است.

🔗 [مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه](#)

تحلیل فضای مجازی: مردم؛ اولین قربانیان تعارض منافع فاجعه متروپل میراث تعارض منافع است

محمد عادلی

واکنش‌ها به حادثه فروریختن ساختمان متروپل آبادان همچنان مهم‌ترین خبری است که کاربران در فضای مجازی به آن می‌پردازند. در هفته گذشته به بخشی از واکنش‌های کاربران پرداخته شد که در آن‌ها به تعارض منافع نهادهای مختلف در این حادثه اشاره داشتند. هفته گذشته نیز همین روند وجود داشت با این تفاوت که این بار کاربران به نبود قانونی مانع تعارض منافع اشاره داشته و سیاست‌گذاران را مقصر این تعلل می‌دانستند. وضعیت صنعت خودروسازی نیز که به علت وجود تعارض منافع بارها مورد اعتراض کاربران قرار گرفته است، نشان داده است که گوشه شنوا برای اعتراضات مردم ندارد چنانچه همچنان در این صنعت انتصابات پرحاشیه ادامه دارد.

حادثه متروپل نشان داد که چگونه درگیر شدن سیاست‌گذاران به رقابت‌های سیاسی می‌تواند تبعاتی سهمگین برای مردم داشته باشد. در حالی که مدت‌ها بین دولت قبل و مجلس درگیری‌هایی بین [لایحه و طرح مدیریت تعارض منافع](#) وجود داشت، برخی نهادها از فرصت نبود قانونی جامع استفاده کرده و اقداماتی را انجام داده‌اند که بیشترین آسیب را برای مردم داشته است. چنانچه امروز خبر می‌رسد فقط در بخش ساختمان‌سازی تعداد زیادی ساختمان ناایمن همچون متروپل وجود دارند که علاوه بر منفعت‌طلبی سازندگان و مالکان آن ناشی از تعارض منافع نهادهای ناظر همچون شهرداری‌ها هستند. همین موضوع را نیز می‌توان در بخش خودروسازی مشاهده کرد که علیرغم تعداد زیاد کشته‌شدگان تصادفات رانندگی افراد دارای تعارض منافع همچنان به راحتی به فعالیت خود در این بخش ادامه می‌دهند.

متروپل؛ میراث تعارض منافع

با گذشت حدود دو هفته از حادثه فروریختن ساختمان متروپل همچنان مردم در فضای مجازی درباره فساد و تعارض منافی که منجر به این حادثه شده است، سخن می‌گویند. در [تحلیل فضای مجازی هفته گذشته](#) به بخشی از واکنش‌های کاربران اشاره شد که در آن به همکاری و نقش افراد و نهادهای مختلف اعم از شهرداری، استانداری و... اشاره کرده بودند که چگونه به واسطه سهامداری و مالکیت در این پروژه و یا کسب درآمد بیشتر از بسیاری از تخلفات این ساختمان چشم‌پوشی کرده بودند. حال در این هفته وحید اشتری که سابقه افشا فساد را در کارنامه خود دارد، در مورد فساد موجود در این پروژه می‌گوید:

«این خبر که متروپل آبادان پروژه مشارکتی شهرداری آبادان، سازمان منطقه آزاد و حسین عبدالباقی بوده اگر صحت داشته باشد، خیلی تکان دهنده است. من ابتدا باور نکردم. یک سرچ کردم در صحبت‌هایی که مقامات کرده‌اند خیلی ریز به این موضوع اشاره کرده‌اند. این یعنی فاجعه روی فاجعه! الآن دیدم رئیس کمیسیون عمران مجلس رسماً گفته است مالک متروپل آبادان خود شهرداری است. عجب فاجعه‌ای است. تا اینجای کار به جز بخش خصوصی رسماً شهرداری، دادستانی، وزارت راه و شهرسازی و احتمالاً سازمان منطقه آزاد جزو متهم‌های این فاجعه‌اند. فساد سیستماتیک دقیقاً چه شکلی است؟»

برخی دیگر از کاربران نیز به طولانی شدن فرایند تصویب قانونی برای مدیریت تعارض منافع اشاره داشتند. هرچند نمی‌توان گفت که اگر چنین قانونی در چند سال اخیر تصویب شده بود، لزوماً مانع ساخت این ساختمان می‌شد اما حداقل می‌شد امیدوار بود که نهادهای درگیر فساد و تعارض منافع نمی‌توانستند با چنین فراغ‌بالی در این حادثه شریک شوند:

«شهرداری شریک پروژه متروپل آبادان بوده و خیلی شیک مجوز چهار طبقه رو به ده طبقه تبدیل کرده، درست در سال‌هایی که دولت و مجلس و آقایان چند سال لایحه / طرح تعارض منافع رو پاس کاری می‌کردند و هنوز هم تصویبش نکردند.»

«اگر بخواهیم بدون احساسات به شکل عمیق فاجعه متروپل رو بررسی کنیم، نهایتاً به ضعف قانون تعارض منافع می‌رسیم؛ شهرداری آبادان فعالیت اقتصادی رو انجام داده که خودش قانون‌گذار و ناظر اون فعالیت بوده، آقای مجلس بر شما باد تدوین یک قانون خوب برای نظارت و جلوگیری از تعارض منافع.»

ارابه‌های مرگ

یکی از موضوعاتی که هفته‌های گذشته بارها به آن اشاره شده است، بحث تعارض منافع است که برخی سیاست‌گذاران و مسئولان در موضوع واردات خودرو و یا حمایت از خودروسازان داخلی دارند. بارزترین نمونه آن نیز میرسلیم نماینده مجلس بوده است که طبق [اسناد](#) به‌دست‌آمده در هیئت‌مدیره پنج شرکت وابسته به صنایع خودروسازی عضو بوده و خود را یکی از مخالفان سرسخت واردات خودرو نشان داده است؛ اما موضوع [تعارض منافع در صنعت خودروسازی](#) محدود به این موارد نبوده و انتصابات انجام‌شده در این حوزه نیز نشان‌دهنده آن است که این مسئله در خودروسازی بسیار عمیق‌تر است. یکی از کاربران در مورد یکی از این انتصابات چنین می‌نویسد:

«احمد قلعه‌بانی در سن هفتاد سالگی، با چه توانمندی و کفایتی مشاور مدیرعامل ایران خودرو شده؟ ایشان به همراه برادرش علی قلعه‌بانی مالک گروه صنعتی روستا از تولیدکنندگان قطعات خودرو برای شرکت‌های خودروساز هستند. آیا این تعارض منافع نیست؟!»

در همین رابطه یکی از کاربران به سخنان یکی از مقامات سابق آمریکا اشاره کرده که در پی تیراندازی‌های اخیر پیشنهاد داده بود تا با پرداخت پول بیشتر به معلمان از آن‌ها بخواهند که با اسلحه از دانش‌آموزان محافظت کنند. این کاربر همین مورد را به خودروسازان داخلی نیز بسط داده و چنین نوشته است:

🐦 «یکی از مقامات سابق آمریکا پیشنهاد داده به معلم‌ها ۵۰۰ دلار بیشتر بدیم، در عوض بهشون اسلحه بدیم که از دانش‌آموزان محافظت کنند. جالبه؛ حتی راهکارهاشون هم در جهت افزایش فروش کمپانی‌های اسلحه‌سازیه. منتظر باشید تا چند وقت دیگه، سازندگان ارابه‌های مرگ به رانندگان و سرنشینان آن کلاه کاسکت، جلیقه نجات و... بدهند و البته بیمه عمر هم به آپشن‌های اجباری محصولاتشان اضافه کنند».

تلاش برای فرار از نظارت

در شماره ۹۸ [تحلیل فضای مجازی](#) به دانشگاه آزاد و وضعیت مبهم نظارتی در آن اشاره شد که رسیدگی به شکایات این نهاد به سازمان مرکزی آن واگذار شده و نوعی موقعیت تعارض آمیز نظارت بر خود در آن شکل گرفته است. این در حالی است که این دیوان عدالت اداری است که قانونا وظیفه نظارت بر سازمان‌های عمومی غیردولتی را بر عهده دارد. درحالی که چندین سال است که گروه‌های مختلف از جمله نمایندگان مجلس در پی آن هستند که با تغییر در اساسنامه این دانشگاه وضعیت نظارت بر آن بهبود بخشند، رئیس این دانشگاه نیز در حال تلاش برای جلوگیری از این اتفاق است. یکی از کاربران در مورد اقدامات وی می‌نویسد:

🐦 «دکتر طهرانچی رئیس دانشگاه آزاد همچنان در حال لابی‌گری با دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی و نمایندگان مجلس برای عدم تغییر اساسنامه دانشگاه آزاد از غیر خصوصی غیردولتی به عمومی غیردولتی و پایمال کردن حقوق اساتید در عدم دسترسی به مرجع دادرسی به خاطر تعارض منافع است».

رسیدگی به تعارض منافع؛ یکی از پیش‌شرط‌های هرگونه اصلاح

سیاست‌های اقتصادی دولت سیزدهم که از آن به‌عنوان [جراحی اقتصادی](#) نام برده می‌شود، مدت‌هاست که هم بر زندگی مردم تأثیر گذاشته و هم سبب شکل‌گیری نظرات موافق و مخالف در بین مردم شده است. برخی موافقان این سیاست‌ها بر این باورند که این اقدامات از جمله تک‌نرخی شدن ارز باید زودتر اجرایی می‌شد و وضعیت فعلی نتیجه عدم اجرای آن در دولت‌های قبلی است. در سوی دیگر مخالفان نیز نظرات خاص خود را دارند و برخی از آن‌ها بر این باورند که حتی اگر این سیاست‌ها لازم هم باشند، نحوه اجرای آن‌ها نادرست بوده است. در همین رابطه یکی از کاربران که مخالف این سیاست‌ها است در مورد لزوم اقداماتی پیشینی از جمله رسیدگی به مسئله تعارض منافع می‌نویسد:

🐦 «هر نوع جراحی، تحول، اصلاح، بهبود، ارتقا اداری اقتصادی در ایران بدون حل کردن مسئله تعارض منافع در سطوح و قلمروهای حاکمیتی بی‌معنا و بی‌نتیجه است. حالا هی ببرید بدوزید تا این ۲-۳ سالتون هم بی‌ثمر بگذره».

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۹۷

شماره نود و هفتم - ۸ تا ۱۴ خرداد ۱۴۰۱

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۳۳۱۴۴۱۸۲۲

